

Liberálny Kulturkampf. Preč s biskupmi!

Grzegorz Kucharczyk

15. marca 2021 ✚ **Politika**

pokračovanie I. časti – **Revolučný model odluky Cirkvi od štátu. Na ceste k totalitarizmu**

19. storočie prevzalo dedičstvo Francúzskej revolúcie a pokračovalo v jeho rozmnožovaní v oblasti bezohľadného vylučovania Cirkvi a katolicizmu z verejného priestoru, počnúc vzdelávaním a výchovou. Tento trend môžeme pozorovať vo všetkých „bojoch za kultúru“, ktoré počas druhej polovice 19. storočia prebiehali vo väčšine katolíckych zemí. V prednej línii všemožných *Kulturkampfov*, ktoré v tej dobe boli Cirkvi svätej vyhlasované, stáli liberáli (francúzski, nemeckí, talianski, portugalskí, španielski), ktorých napriek všetkému vonkajšiemu zdaniu oslňovala ani nie tak sloboda, ako skôr moc, vláda. Práve fascinácia mocou a jej najideálnejším nástrojom, čiže štátom, spája všetkých architektov vyššie spomínaných protikatolíckych ťažení. Reč je tu pochopiteľne o novodobom štáte, tzn. o štáte „odlúčenom od Cirkvi“, teda v ich očiach takom, ktorý pevnou rukou zaistí „pokrok a oslobodenie spod područia kazateľnice a spovednice“. Ako výstižne poznamenal Thomas Molnar, motorom všetkého revolučného diania 19. storočia bola symbióza moralizátorského Rousseauovho radikalizmu a Hegelovho gnosticizmu.

Odporcovia boli bezohľadne likvidovaní. Napokon, z pohľadu liberálnych revolucionárov to bolo dokonca žiadúce. Ako bolo v revolučnom Francúzsku nutné „vychovávať ľudí k cnosti“, pričom roly hlavného vychovávateľa sa zhostil Revolučný tribunál, v epoche „bojov za kultúru“ bolo nutné ľudí, ktorí zotrvali „v osídlach spiatočníc a tmárstva“, „vychovať v pokrokových a moderných jedincov“. V tomto druhom prípade už neboli potrebné gilotíny, pretože daný proces mal prebiehať rádovo v rokoch, resp. desiatky rokov, do doby, než prví absolventi opustia nové, skrz naskrz zosvetštené školy.

Nie je preto divu, že slávny *Syllabus errorum* (Syllabus omylov) Pia IX. z roku 1864 zavrhuje ako bludnú tézu, že „rímsky pápež sa môže a má zmieriť a dohodnúť s pokrokom, voľnomyšlienkarstvom a modernou civilizáciou“. Napriek agresívnej propagande otcov „boja o kultúru“ neznamenal toto stanovisko Pia IX. nedôveru Cirkvi voči spoločnosti a oslobodzujúcim snahám človeka. Bolo to presne naopak: Svätý Otec odsudzoval taký „pokrok“ a takú „spoločnosť“, ktorú velebili vtedajší liberáli, tzn. program odluky katolicizmu od spoločnosti, ktorý ide ruka v ruku so zbožštením štátu. Nie je náhoda, že *Syllabus* odsudzuje tieto princípy, ak hlásajú, že „štát, ako pôvodca a zdroj všetkých práv má úplnosť moci, ktorá je takmer neobmedzená“.

V jednote proti Cirkvi

Pre účely propagandy vytýčili všetci „bojovníci za kultúru“ motto „slobodná Cirkev v slobodnom štáte“. Jedným z prvých, kto ho použil, bol premiér sardínsko-piemontského kráľovstva Camillo Cavour, mimochodom slobodomurár jedného z najvyšších stupňov zasvätenia. V praxi sa politika vedená jeho vládou prejavovala tvrdým útokom voči Cirkvi, a to prostredníctvom celého radu proticirkevných zákonov

schvaľovaných v rokoch 1851 až 1856. Ich prostredníctvom došlo ku zrušeniu väčšiny rádov, zhabaniu cirkevného majetku a vypudeniu Cirkvi zo škôl. Je treba mať na pamäti, že sardínsko-piemonstské kráľovstvo v tom čase viedlo v Taliansku, a to za výdatnej pomoci Francúzska Napoleona III. a Bismarckovho Pruska, rozsiahlu reakčnú politiku, ktorej hlavnou obeťou sa stali viac než tisíc rokov existujúci pápežský štát či kráľovstvo sicílskych Bourbonovcov. Zabratie týchto území sardínsko-piemonstským kráľovstvom (posledná fáza prebehla v roku 1870 obsadením Ríma) znamenalo aj rozšírenie vyššie spomínaných zákonov na celé Taliansko.

Vernou družkou liberálneho *risorgimenta* bola vždy protikatolícka politika. Tá priniesla po roku 1870 „veno“ v podobe zavedenia povinných civilných sobášov (zároveň aj rozvodov). Sféra, ktorú bola Cirkev donútená uvoľniť, obsadili hrdinovia „nového Talianska“. Tu hľadáme korene verejného kultu G. Garibaldiho, ktorý okrem radu iných chorôb trpel tiež patologickou protikatolíckou averziou, a tiež stavania pomníkov „obetiam katolíckeho tmárstva“, ako napríklad G. Brunovi v 80. rokoch 19. storočia.

Zjednotenie Nemecka Prusmi v roku 1871 dalo signál koalícii vytvorenej Bismarckom a národnými liberálmi, ktorí ho podporovali v parlamente, k frontálnemu útoku na Cirkev. V novej nemeckej ríši priniesli 70. roky 19. storočia so sebou rad proticirkevných zákonov. Začalo sa to vytlačaním kňazov a rehoľníkov zo škôl a končilo citeľným zasahovaním do formácie bohoslovcov v seminároch skrze požiadavku vymedzenú ústavou, ktorá na základe tzv. májových zákonov z rokov 1873 až 1874 vyhlásených v Prusku, umožňovala dozor štátu nad výchovou budúcich kňazov. A ako to už v podobných prípadoch býva, z Nemecka bolo vyhostených niekoľko rádov. Opäť sa ako najnebezpečnejší javili jezuiti, ktorí mali vďaka zvláštnemu zákonu zvanému „Jesuitengesetz“ až do roku 1917 zákaz pobytu na území Nemecka.

Vyhnanie kartuziánskych mníchov z Francúzska v roku 1903 za asistencie armády

zdroj: wikimedia commons

Republika, ako inak než protikatolícka

Na začiatku francúzskeho *Kulturkampfu* stálo vyhlásenie (väčšinou jedného jediného hlasu) republiky v roku 1875. Hneď v nasledujúcom roku začala liberálna väčšina vo francúzskom parlamente schvaľovať celý rad zákonov (tzv. Ferryho zákony z rokov 1876 až 1879), ktorými bol v zemi nad Seinou položený základ pre úplne zosvetštený vzdelávací systém. Vyháňanie Cirkvi zo škôl sprevádzalo vyháňanie rádov z krajiny. Prebiehalo to v dvoch veľkých vlnách – v druhej polovici 70. rokov a v 90. rokoch 19. storočia. A opäť, už po niekoľkokrát, nálepku tých najnebezpečnejších dostali jezuiti, hneď po nich sa ako na najväčšiu hrozbu pre laickú republiku nazeralo na benediktínov, karmelitánov a kartuziánov. Zakaždým robili vyháňaným rehoľníkom spoločnosť zástupy veriacich, ktorí nejdenný raz aktívne bránili kláštory pred žandármi a

prakticky zakaždým prevolávali: „*Nech žije sloboda!*“ Avšak v liberálnom štáte bolo slobody pre Cirkev či veriacich stále menej a menej.

„*Učiteľom nemôže byť človek, ktorý sa z vlastnej vôle vyčleňuje zo spoločnosti a dokonca skladá sľub, že s ňou nebude mať nič spoločné. (...) V okamžiku, kedy sa stráca osobnosť občana, strácajú sa tiež jeho práva.*“ Takto komentoval jeden z architektov „politiky odluky“ v tretej republike právo ohľadom vykonávania učiteľského povolania občanmi republiky, ktorí zložili rehoľné sľuby.

Ten istý politik sa potom vyjadril k skutočnosti, že vďaka zrušeniu množstva kláštorných škôl prišli celé zástupy mladých Francúzov o právo na vzdelanie, takto: „*Ak je pravda, že ulica je škodlivá, potom je určite oveľa menej škodlivá ako škola ignorantov, v ktorej je deťom podávaný jed v podobe navádzania k nenávisti k republike a pohrdaniu republikánskymi cnosťami.*“

Oba citáty pochádzajú od premiéra tretej republiky Émila Combesa, do ktorého premiérskeho obdobia (1902 až 1905) spadá obzvlášť krutý boj s Cirkvou a ktorý vyvrcholil v roku 1905 (už po odstúpení Combesa kvôli škandálu) zákonom „O odluke Cirkvi od štátu“. Tento zákon bol stelesnením celej dovtedajšej protikatolíckej politiky rôznych republikánskych vlád a obsahoval tiež prevzatie cirkevného majetku štátom, počítajúc do toho aj cirkevné objekty. Od tej chvíle sa mali tak veľkolepé katedrály ako aj malé kaplnky stať vlastníctvom „združenia pre kult“, do radov ktorého sa mohli prihlásiť aj ateisti, slobodomurári či satanisti. Konfiškácii cirkevného majetku predchádzala tzv. inventarizácia, ktorá prebiehala v rokoch 1906 až 1907. Inventarizácii podliehal dokonca aj obsah svätostánkov! V mnohých francúzskych farnostiach vytvorili veriaci živý múr okolo svojich kostolov, ktorým kvôli „inventarizácii“ hrozilo skutočné znesvätenie. Neobišlo sa to bez obetí na životoch...

Preč s biskupmi!

Za Pyrenejami skopíroval francúzsky model sekularizácie Alfons Costa, prezývaný tiež „malý Combes“, keď revolúcia v Portugalsku v roku 1910 zvrhla monarchiu. Tak ako inde, aj tu bolo napĺňanie hesla „slobodnej Cirkvi v slobodnom štáte“ započaté konfiškáciou cirkevného majetku a vyhánaním rádov (nemusíme snáď ani hovoriť, že ako prví museli odísť jezuiti). S neutíchajúcou horlivosťou sekularizátora a slobodomurára nariadil Costa odstránenie krížov zo škôl a verejných budov, prepustil z armády vojenských kaplánov, následne bol v roku 1911 schválený dekrét o odluke Cirkvi od štátu, ktorý vychádzal zo svojho francúzskeho vzoru. Protest portugalských biskupov skončil ich vypovedaním z krajiny, takže ku koncu roka 1911 nebol v Portugalsku ani jeden biskup, vrátane lisabonského prímasa.

Zostáva ešte dodať, že zákon o odluke Cirkvi od štátu zakazoval naviac akýkoľvek prejav verejného kultu, za ktorý sa považovala aj verejná modlitba ruženca. Z pohľadu liberálnych sekularizátorov teda Panna Mária vo Fatime nabádala k protizákonným prejavom...

Zdroj: wikimedia commons

Od liberalizmu k totalitarizmu

V Španielsku začala (rovnako ako v susednom Portugalsku) politika radikálneho antikatolicizmu vo chvíli vyhlásenia republiky v roku 1931. Španielsky model sa nijako od tých predchádzajúcich nelíši – rovnako sa tu stretávame s rušením rádov, konfiškáciou cirkevného majetku, sekularizáciou školstva. Od roku 1936 však „politika odluky“ prechádza do úplne novej fázy – začína fyzické vyhladzovanie veriacich, počnúc biskupmi a kňazmi (úhrnom zahynulo v rokoch 1936 až 1939 okolo sedemtisíc osôb) končiac radovými veriacimi. Tu však máme do činenia so špecifickou problematikou, tzn. komunistickým modelom odluky Cirkvi od štátu.

Treba však tiež povedať, že krvavé orgie červených hôrd v Španielsku v rokoch 1936 až 1939 by neboli vôbec mysliteľné bez horlivého a systematického počínania liberálnych sekularizátorov, pričom nemáme na mysli iba túto krajinu. Služobník Boží pápež Pius XII. nachádzal úzku spojitosť medzi sekularizmom a príchodom éry totalitarizmov. V encyklike *Summi pontificatus*, vydanej v roku 1939 mesiac po vypuknutí II. svetovej vojny, o. i. napísal: „*Ona vyzdvihovaná laicizácia spoločnosti, ktorá pokročila ešte oveľa viac, odtrhávajúc človeka, rodinu a štát od blahodarného a životodarného vplyvu myšlienky Boha a učenia Cirkvi, viedla k tomu, že sa znovu objavili, a to aj v oblastiach, kde po mnoho stáročí žiaril lesk kresťanskej civilizácie, spôsobom ešte jasnejším, ešte výrečnejším a ešte znepokojivejším znakom skazenosti a rozkladného pohanstva: „A nastala tma, keď ukrižovali Ježiša.“*“

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/liberalny-kulturkampf-prec-s-biskupmi/>